

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-91-39>

УДК 338.48-44:502.4 (477.82)

ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД ЯК РЕСУРС ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

NATURE RESERVE FUND AS A RESOURCE FOR INNOVATIVE DEVELOPMENT OF RURAL TOURISM IN VOLYN REGION

Худоба Тарас Володимирович

аспірант,

Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана БоберськогоORCID: <https://orcid.org/0009-0009-3254-0283>**Кучер Павло Вікторович**

кандидат географічних наук, доцент,

Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана БоберськогоORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9164-3180>**Khudoba Taras, Kucher Pavlo**

Ivan Boberskyi Lviv State University of Physical Culture

У статті досліджено роль природно-заповідного фонду як стратегічного ресурсу інноваційного розвитку сільського туризму Волинської області. Проаналізовано сучасний стан використання природно-заповідних територій у туристичній діяльності та охарактеризовано туристичний потенціал основних об'єктів природно-заповідного фонду регіону. Проведено SWOT-аналіз використання природно-заповідного фонду у розвитку сільського туризму, визначено ключові проблеми та перспективні напрями його інноваційного розвитку. Запропоновано авторський механізм використання природно-заповідного фонду, який базується на інтеграції цифровізації, кластерного підходу, сучасних маркетингових інструментів та принципів сталого розвитку. Обґрунтовано доцільність впровадження інноваційних підходів для підвищення конкурентоспроможності туристичних територій, розвитку місцевих громад та збереження природної спадщини Волинської області.

Ключові слова: природно-заповідний фонд; сільський туризм; інноваційний розвиток; туристичні ресурси; цифровізація; сталий розвиток; Волинська область; екотуризм.

The article examines the nature reserve fund as a strategic resource for the innovative development of rural tourism in the Volyn region. The study aims to assess the current use of protected areas for rural tourism development, identify key challenges and opportunities, and substantiate innovative approaches to improving their management. The research is based on analysis and synthesis, comparative, statistical, SWOT, and cartographic analyses, as well as graphical modelling. The information base includes legislative documents, scientific publications, statistical data, and official materials of protected area administrations. The tourism potential of the main protected areas of the Volyn region, including Shatskyi National Nature Park, Prypiat–Stokhid National Nature Park, Cheremskyi Nature Reserve, and Tsumanska Pushcha National Nature Park, is analysed. Based on the conducted SWOT analysis, the study identifies the key factors influencing the innovative development of rural tourism within protected areas. The study identifies the main barriers to tourism development, namely insufficient infrastructure, limited digitalisation, weak marketing, and inadequate cooperation among stakeholders. At the same time, considerable opportunities are associated with digital technologies, cluster cooperation, environmental education, and sustainable tourism practices. The scientific novelty of the study consists in the development of an author's mechanism for the use of the nature reserve fund as a resource for the innovative development of rural tourism. The proposed model integrates digital technologies, smart tourism solutions, cluster cooperation, environmental education, modern marketing instruments, and the principles of sustainable development. The practical significance of the research lies in the possibility of applying the proposed recommendations in regional tourism development strategies, spatial planning

documents, management plans for protected areas, and programmes aimed at strengthening the competitiveness of rural destinations and ensuring the conservation of natural heritage in the Volyn region.

Keywords: nature reserve fund; rural tourism; innovative development; tourism resources; digitalisation; sustainable development; Volyn region; ecotourism.

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації туристичної галузі України, посилення процесів євроінтеграції, необхідності післявоєнного відновлення територій та реалізації принципів сталого розвитку особливої актуальності набуває ефективне використання природно-заповідного фонду як складової туристично-рекреаційного потенціалу регіонів. Природно-заповідні території виконують не лише природоохоронні функції, а й виступають важливим чинником розвитку сільського, екологічного, активного та пізнавального туризму, забезпечуючи соціально-економічний розвиток місцевих громад і збереження природної спадщини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика використання природно-заповідного фонду у розвитку туризму широко представлена у працях українських науковців. Методологічні засади оцінювання рекреаційно-туристичних ресурсів, їх класифікації та просторового аналізу обґрунтовано у дослідженнях О. О. Бейдика [4], які стали основою сучасного туристичного ресурсознавства.

Питання формування та використання туристично-рекреаційного потенціалу Волинської області висвітлено у працях А. Цьося, Т. Овчаренка, С. Калитки [10], а також П. Кучера, Л. Ільїна та П. Штойка [5], у яких проаналізовано природні рекреаційні ресурси регіону, особливості їх просторової організації та перспективи використання у туристичній діяльності.

Окремі аспекти функціонування природно-заповідних територій Волині розглянуто у роботах О. В. Міщенка [9] та І. С. Квача [6], присвячених розвитку екологічного туризму, туристичних маршрутів і рекреаційного використання національних природних парків. Водночас актуальну інформацію про сучасний стан природно-заповідного фонду області містять Екологічний паспорт Волинської області та офіційні матеріали адміністрацій природоохоронних установ [2; 7; 8].

Проблеми розвитку сільського туризму, необхідність упровадження інноваційних підходів та активізації ролі місцевих громад досліджено у працях М. Мальської, Ю. Зінька та П. Горішевського [3].

Разом із тим аналіз наукових публікацій свідчить, що питання використання природно-заповідного фонду саме як ресурсу інноваційного розвитку сільського туризму Волинської області досліджено недостатньо. Потребують подальшого наукового обґрунтування механізми інтеграції природоохоронної діяльності, цифрових технологій, кластерного підходу та сучасних інструментів управління у розвиток сільських туристичних територій.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість наукових досліджень, присвячених розвитку сільського туризму, питання природно-заповідного фонду як ресурсу інноваційного розвитку на регіональному рівні залишаються недостатньо опрацьованими. У більшості праць основна увага зосереджується на загальних засадах функціонування цієї сфери, тоді як аспекти впровадження інновацій, цифровізації послуг, формування туристичних кластерів і оцінювання їхнього впливу на модернізацію туристичної галузі Волинської області розглядаються лише частково. Це зумовлює потребу в подальших наукових дослідженнях у даному напрямі. Недостатньо дослідженими залишаються питання комплексного використання природно-заповідного фонду як інструменту інноваційного розвитку сільського туризму в умовах цифрової трансформації та післявоєнного відновлення територій.

Метою статті є комплексне дослідження ролі природно-заповідного фонду як стратегічного ресурсу інноваційного розвитку сільського туризму Волинської області, оцінювання сучасного стану його використання та обґрунтування пріоритетних напрямів підвищення ефективності функціонування на засадах сталого розвитку.

Наукова новизна дослідження полягає у розробленні авторського механізму використання природно-заповідного фонду у розвитку сільського туризму Волинської області, проведенні SWOT-аналізу його потенціалу та обґрунтуванні пріоритетних напрямів інноваційного розвитку із застосуванням сучасних цифрових, кластерних та маркетингових підходів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сільський туризм належить до екологічних видів туризму, що не чинять значне антропогенне навантаження на довкілля.

Важливою є його соціальна складова, яка полягає у розширенні сфери зайнятості місцевого населення не лише у виробничій, але й у сфері обслуговування та туризму. Важливу роль для розвитку сільського туризму відіграє наявність територій та об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ), які дають можливість поєднувати здійснення рекреаційної діяльності із ознайомленням із природними особливостями території.

Згідно з чинним законодавством [1], Природно-заповідний фонд України – це ділянки суші та водного простору, природні комплекси, які мають унікальну природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність.

Природно-заповідний фонд України – це система територій, які зберігаються в природному стані або з певними обмеженнями використання. Вони призначені для збереження, відтворення та раціонального використання комплексів природних екосистем, збереження рідкісних видів рослин і тварин, а також збереження ландшафтів, що мають значення для природних процесів, наукових досліджень, відпочинку та естетичного задоволення людини і регулюється Законом України "Про природно-заповідний фонд України" та іншими нормативно-правовими актами. Управління цим фондом здійснюється державними органами управління природними ресурсами, а також громадськими організаціями та іншими зацікавленими сторонами [2].

Станом на 01 січня 2025 року на території Волинської області знаходиться 400 територій та об'єктів природно-заповідного фонду, з

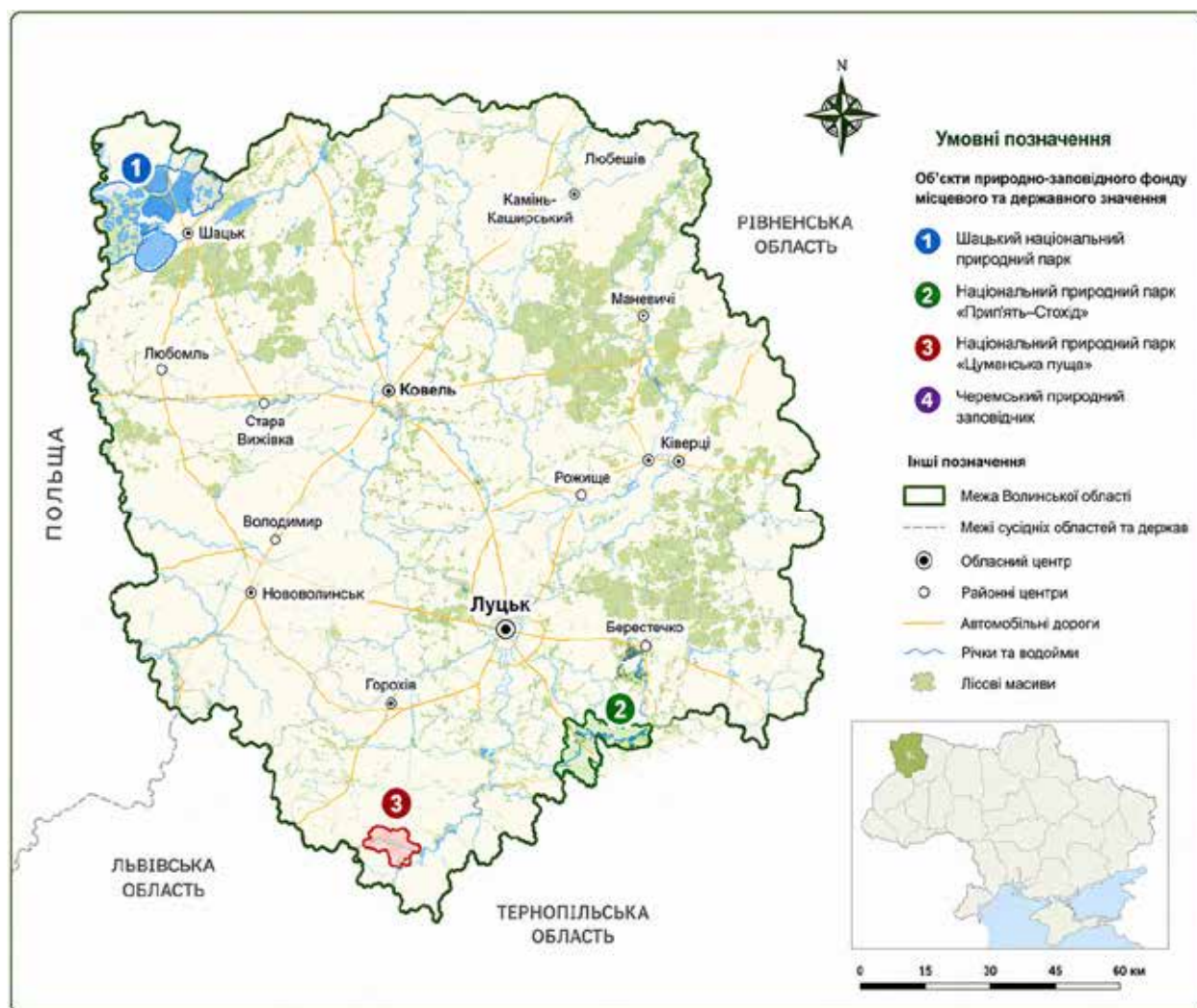

Рис. 1. Просторове розміщення основних об'єктів природно-заповідного фонду Волинської області, що мають найбільший потенціал для розвитку сільського туризму

Джерело: сформовано авторами на основі [2; 7; 8]

них 27 – загальнодержавного значення та 373 – місцевого значення. Фактична площа заповідності області складає 220848,3323 га [2].

Високий рівень заповідності території Волинської області створює сприятливі передумови для розвитку різноманітних видів туризму, серед яких особливе місце займає сільський, екологічний, активний та пізнавальний туризм. Концентрація природно-заповідних територій у північній частині області формує основу для створення конкурентоспроможних туристичних продуктів, орієнтованих на принципи сталого розвитку.

На рис. 1 представлено просторове розміщення основних об'єктів природно-заповідного фонду Волинської області, які є базовими територіями для розвитку сільського туризму. Їх географічне положення визначає спеціалізацію туристичної діяльності, формування тематичних маршрутів та розвиток інноваційних туристичних продуктів.

Найбільша площа об'єктів ПЗФ зосереджена у північній (поліській) частині області, де функціонують екологічні, водні, велосипедні та піші туристичні маршрути, які створюють умови для поєднання рекреаційної діяльності з пізнанням природної та культурної спадщини регіону (рис. 1). Великою популярністю серед мандрівників користується риболовля та збирання грибів. В області дозрівають малина, чорниця, лохина, журавлина, ожина та інші ягоди [3, с. 261].

У контексті заповідних територій, які можуть використовуватись з рекреаційною метою територія Волинська області вирізняється унікальним природно-ресурсним потенціалом, які поряд із яскравими регіональними особливостями створюють всі умови для відпочинку [4, с. 124]. Волинська область належить до регіонів України з найбільш збереженими природними ландшафтами Полісся [5, с. 19].

На території регіону зосереджені цінні природоохоронні території, зокрема Шацький національний природний парк, національний природний парк «Прип'ять–Стохід», національний природний парк «Цуманська пуца» та Черемський природний заповідник.

Високий рівень заповідності території Волинської області створює сприятливі передумови для розвитку різноманітних видів туризму, серед яких особливе місце займає сільський, екологічний, активний та пізнавальний туризм. Концентрація природно-заповідних територій у північній частині області формує основу для створення конкуренто-

спроможних туристичних продуктів, орієнтованих на принципи сталого розвитку.

Найбільший туристично-рекреаційний потенціал серед об'єктів природно-заповідного фонду Волинської області мають Шацький національний природний парк, національний природний парк «Прип'ять–Стохід» та національний природний парк «Цуманська пуца». Кожен із них характеризується унікальними природними комплексами, різноманітністю рекреаційних ресурсів і можливостями для розвитку екологічного, сільського, активного та пізнавального туризму.

Шацький національний природний парк є провідною природоохоронною та туристичною територією регіону. Його рекреаційна спеціалізація базується на використанні озерних ландшафтів, лісових екосистем і мережі екологічних маршрутів, що створює сприятливі умови для розвитку екологічного, водного, велосипедного та сільського туризму [5; 10].

Національний природний парк «Прип'ять–Стохід» характеризується значним природоохоронним потенціалом і розвиненими можливостями для водного, екологічного та етнографічного туризму. Водні маршрути річками Прип'ять і Стохід, природні ландшафти Полісся та збережені традиційні поселення формують основу туристичної спеціалізації цієї території [8; 9].

Національний природний парк «Цуманська пуца» вирізняється старовіковими лісами, високим рівнем біорізноманіття та значною мережею екологічних маршрутів. Територія має перспективи розвитку екологічного, велосипедного, природничого й інклюзивного туризму завдяки поєднанню природної спадщини та сучасних форм рекреаційного використання [6; 7].

Узагальнену характеристику туристичного використання основних об'єктів природно-заповідного фонду Волинської області наведено в табл. 1 (табл. 1).

Порівняльний аналіз засвідчує, що кожен із досліджуваних об'єктів природно-заповідного фонду характеризується власною туристичною спеціалізацією, що обумовлюється природними умовами, рівнем розвитку інфраструктури та існуючими інноваційними практиками. Водночас усі території мають значний потенціал для впровадження сучасних цифрових технологій, формування комплексних туристичних продуктів та розвитку інклюзивних форм туризму.

Таблиця 1

**Порівняльна характеристика використання основних об'єктів
природно-заповідного фонду Волинської області у розвитку сільського туризму**

Об'єкт ПЗФ	Основні види туризму	Наявні інновації	Потенціал розвитку	Основні проблеми
Шацький національний природний парк	Екологічний, рекреаційний, водний, сільський, велосипедний	Інформаційні туристичні маршрути, рекреаційні комплекси, розвиток зелених садиб	Розвиток цифрових туристичних сервісів, смарт-маршрутів, екологічного брендингу, міжнародного співробітництва	Сезонність туристичних потоків, навантаження на природні комплекси, недостатній рівень цифровізації
НПП «Прип'ять-Стохід»	Водний, екологічний, орнітологічний, етнографічний, активний туризм	Водні маршрути, туристичний кластер «Водні плеса Камінь-Каширщини», фестиваль «Поліська регата»	Розвиток каякінгу, цифрових навігаційних маршрутів, екологічної освіти, міжнародних туристичних продуктів	Прикордонні обмеження, недостатня транспортна доступність, недостатній маркетинг
НПП «Цуманська пуща»	Екологічний, пішохідний, велосипедний, історико-культурний, природничий	Екостежки, велосипедні маршрути, спостереження за птахами	Створення інтерактивних маршрутів, QR-навігації, віртуальних екскурсій, розвиток інклюзивного туризму	Недостатня туристична інфраструктура, слабе інформаційне просування, недостатнє фінансування

Джерело: сформовано авторами на основі [2; 5-10]

Разом із тим, потенціал ПЗФ використовується не повною мірою. Недостатній рівень розвитку туристичної інфраструктури, зокрема транспортної доступності, якості доріг, інформаційного забезпечення та сервісу. Важливим стримуючим чинником є також обмежене фінансування заходів з їх утримання, охорони та популяризації.

Окремою проблемою є недосконалість механізмів управління та координації між суб'єктами природоохоронної та туристичної діяльності, що призводить до неефективного використання наявного потенціалу. Крім того, недостатньо розвиненими залишаються інструменти маркетингу та брендингу природних територій, що знижує їх туристичну привабливість як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Також негативно впливає на розвиток ПЗФ регіону воєнно – політична ситуація. Волинська область межує на півночі – з Брестською областю Республіки Білорусь, тому діють певні прикордонні обмеження та посилений контроль у воєнний період.

Об'єкти ПЗФ, розташовані в межах або поблизу цієї зони, часто мають обмежений

режим відвідування: вони можуть бути тимчасово закритими для туристів, доступними лише за попереднім погодженням або недоступними для масових відвідувань. В умовах воєнного стану зазначені обмеження посилюються, що проявляється у запровадженні додаткового контролю за пересуванням громадян, перевірці документів, обмеженні доступу до лісових масивів прикордонної зони, а також забороні фото- та відеофіксації окремих об'єктів інфраструктури. Обмеженнями виступають також екологічні та регуляторні вимоги щодо використання природоохоронних територій, які є необхідними для збереження екосистем.

Важливим стримуючим фактором є також недостатній рівень цифровізації туристичних послуг. Відсутність сучасних онлайн-платформ, інтерактивних маршрутів та систем бронювання знижує конкурентоспроможність регіону на туристичному ринку.

Результати SWOT-аналізу підтверджують необхідність переходу від традиційних підходів до використання природно-заповідного фонду до сучасних моделей управління, що базуються на цифровізації, міжсекторальній

Таблиця 1

**SWOT-аналіз використання природно-заповідного фонду
у розвитку сільського туризму Волинської області**

СИЛЬНІ СТОРОНИ (STRENGTHS)	СЛАБКІ СТОРОНИ (WEAKNESSES)
Значна площа природно-заповідного фонду та висока заповідність території	Недостатньо розвинена туристична інфраструктура
Висока концентрація національних природних парків	Низький рівень цифровізації туристичних послуг
Значне біологічне та ландшафтне різноманіття	Недостатнє фінансування природоохоронних заходів
Сприятливі умови для розвитку екологічного та сільського туризму	Обмежена промоція туристичного потенціалу
Автентична культура Полісся та етнографічна спадщина	Недостатня координація між суб'єктами туристичної діяльності
МОЖЛИВОСТІ (OPPORTUNITIES)	ЗАГРОЗИ (THREATS)
Розвиток Smart Tourism	Воєнний стан та прикордонні обмеження
Цифровізація туристичних маршрутів	Зменшення туристичних потоків
Створення нових туристичних кластерів	Негативний вплив зміни клімату
Залучення грантового фінансування ЄС	Недостатній рівень державної підтримки
Розвиток інклюзивного та адаптивного туризму	Надмірне рекреаційне навантаження на окремі території
Співпраця з міжнародними природоохоронними організаціями	Відтік населення із сільських територій

Джерело: сформовано авторами

взаємодії та принципах сталого розвитку. Водночас ефективність його використання стримується недостатнім рівнем розвитку інфраструктури, цифровізації та маркетингового просування туристичних територій. Найбільш перспективними напрямками подальшого розвитку є впровадження цифрових технологій, кластерного підходу, міжнародного співробітництва та екологічно орієнтованих форм туризму, що в умовах сучасних викликів сприятиме сталому розвитку сільських територій.

З метою підвищення ефективності використання природно-заповідного фонду Волинської області у розвитку сільського туризму доцільно реалізовувати комплекс взаємопов'язаних інноваційних заходів. На основі проведеного аналізу автором визначено пріоритетні напрями інноваційного розвитку, які систематизовано в табл. 3.

Важливим напрямом є також формування єдиного туристичного бренду природно-заповідних територій Волині, що дозволить підвищити впізнаваність регіону на внутрішньому та міжнародному туристичних ринках.

Для забезпечення ефективного використання природно-заповідного фонду у розвитку сільського туризму Волинської області потрібно впроваджувати інноваційні підходи.

Проведений аналіз сучасного стану використання природно-заповідного фонду Волинської області свідчить про необхідність переходу від традиційних моделей управління до комплексного інноваційного підходу.

Такий підхід має поєднувати природоохоронні, туристичні, економічні та соціальні інтереси територіальних громад, забезпечуючи ефективне використання природних ресурсів без порушення принципів їх збереження. З цією метою автором розроблено механізм використання природно-заповідного фонду у розвитку сільського туризму (рис. 2).

Запропонований механізм може бути адаптований до інших регіонів України з високою концентрацією природно-заповідних територій та використаний при формуванні регіональних стратегій розвитку туризму.

Інновації у туризмі – це нововведення, що мають інноваційний характер та призначені для покращення якості туристичних послуг та забезпечення сталого розвитку туристичної сфери загалом [11, с. 266]. Запропонований механізм відображає комплексний підхід до використання ПЗФ у розвитку сільського туризму Волинської області.

Його основу становить інтеграція природних ресурсів, туристичного потенціалу та

Таблиця 3

**Пріоритетні напрями інноваційного розвитку природно-заповідного фонду
Волинської області**

Проблема	Пріоритетний напрям інноваційного розвитку	Практичні заходи	Очікуваний результат
Недостатній рівень цифровізації туристичних послуг	Цифровізація туристичної діяльності	Створення інтерактивних карт, QR-кодів, мобільних застосунків, онлайн-бронювання, використання GIS-технологій	Підвищення доступності туристичних послуг, покращення інформаційного забезпечення туристів, зростання туристичних потоків
Недостатній розвиток туристичної інфраструктури	Модернізація рекреаційної інфраструктури	Облаштування екостежок, веломаршрутів, місць відпочинку, оглядових майданчиків, туристично-інформаційних центрів	Підвищення комфортності перебування туристів та конкурентоспроможності туристичних дестинацій
Слабка взаємодія між суб'єктами туристичної діяльності	Кластерний розвиток	Формування туристичних кластерів за участю органів влади, адміністрацій ПЗФ, громад, бізнесу та закладів освіти	Створення комплексного туристичного продукту, розвиток місцевого підприємництва
Низький рівень популяризації природно-заповідних територій	Сучасний туристичний маркетинг	Формування бренду природно-заповідних територій Волині, активне просування у соціальних мережах, участь у міжнародних туристичних виставках	Зростання туристичної привабливості регіону та збільшення кількості відвідувачів
Недостатній рівень екологічної культури населення	Розвиток екологічної освіти	Організація екоосвітніх програм, природничих фестивалів, тематичних екскурсій, співпраця із закладами освіти	Формування екологічної свідомості населення та дбайливого ставлення до природної спадщини
Обмежена доступність природно-заповідних територій для окремих категорій населення	Розвиток інклюзивного та адаптивного туризму	Створення безбар'єрних маршрутів, адаптація туристичної інфраструктури, інформаційний супровід для осіб з інвалідністю	Розширення цільової аудиторії туристів, забезпечення рівного доступу до природної спадщини
Недостатнє використання міжнародного досвіду	Розвиток міжнародного співробітництва	Участь у грантових програмах ЄС, реалізація транскордонних проєктів, співпраця з міжнародними природоохоронними організаціями	Залучення інвестицій, впровадження інноваційних практик управління природоохоронними територіями

Джерело: сформовано авторами

інноваційних інструментів, що реалізуються за умови належного нормативно-правового, економічного, інституційного, інфраструктурного, інформаційно-освітнього та екологічного забезпечення. Реалізація запропонованого механізму сприятиме підвищенню конку-

рентоспроможності туристичних територій, розвитку місцевих громад, збереженню природної спадщини та забезпеченню сталого розвитку сільських територій.

Передусім необхідно активізувати впровадження цифрових технологій у туристичну

Рис. 2. Механізм використання природно-заповідного фонду у розвитку сільського туризму

Джерело: сформовано авторами

діяльність, зокрема створення єдиної інформаційної платформи, мобільних додатків та цифрових туристичних маршрутів.

Важливим напрямом є розвиток туристичної інфраструктури, включаючи покращення транспортної доступності, створення сучасних туристичних об'єктів та підвищення якості обслуговування.

Доцільним є впровадження кластерного підходу, який передбачає об'єднання різних учасників ринку для формування комплексного туристичного продукту та підвищення ефективності використання ресурсів.

На Волині вже наявний кластер сільського зеленого туризму – «Водні плеса Камінь-Каширщини». Пропонуються подорожі Національним природним парком «Прип'ять – Стохід» катером, велосипедом, кінною підводою, човном та пішки, мандрівки заповідними місцями, відвідування духовних святинь, зайняття різними видами активного туризму

(кінний, водний, велосипедний), відвідування народних умільців та майстер-класи, спеціалізовані виставки, ярмарки, воркшопи [12].

Кластерний підхід сприяє формуванню комплексного туристичного продукту, підвищенню конкурентоспроможності територій та активізації співпраці між органами влади, природоохоронними установами, туристичним бізнесом, місцевими громадами й закладами освіти.

Особливу увагу слід приділити розвитку екологічно орієнтованих форм туризму, що відповідають принципам сталого розвитку та забезпечують збереження природного середовища.

Також перспективним є формування позитивного туристичного іміджу регіону через активну маркетингову діяльність, брендинг територій та популяризацію унікальних природних об'єктів.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що природно-заповід-

ний фонд Волинської області є важливим стратегічним ресурсом інноваційного розвитку сільського туризму та одним із ключових чинників забезпечення сталого розвитку регіону. Значна концентрація природоохоронних територій, високий рівень біологічного й ландшафтного різноманіття, а також наявність об'єктів із високою рекреаційною цінністю формують сприятливі передумови для створення конкурентоспроможного туристичного продукту.

Проведений SWOT-аналіз дозволив визначити сильні сторони, проблеми, можливості та загрози використання природно-заповідного фонду у розвитку сільського туризму. Встановлено, що основними стримуючими чинниками є недостатній рівень розвитку туристичної інфраструктури, цифровізації, маркетингового просування та міжвідомчої координації.

У дослідженні запропоновано авторський механізм використання природно-заповідного фонду, який ґрунтується на інтеграції цифровізації, кластерного підходу, сучасних маркетингових інструментів, екологічної освіти та принципів сталого розвитку. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню ефективності використання природних ресур-

сів, розвитку місцевих громад, збільшенню туристичних потоків і збереженню природної спадщини Волинської області.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання запропонованих рекомендацій органами державної влади, органами місцевого самоврядування, адміністраціями природно-заповідних територій, туристичними підприємствами та територіальними громадами під час розроблення стратегій розвитку туризму, програм регіонального розвитку та документів просторового планування.

Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язати з розробленням методики комплексного оцінювання інноваційного потенціалу природно-заповідних територій України, використанням геоінформаційних технологій для управління туристичними DESTINATIONAMI та дослідженням можливостей розвитку адаптивного й інклюзивного туризму на природоохоронних територіях.

Запропоновані в роботі методичні підходи та авторський механізм можуть слугувати основою для подальших наукових досліджень і практичних рішень у сфері управління природно-заповідним фондом та розвитку сільського туризму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16 травня 1992 р. № 2456-XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>
2. Екологічний паспорт Волинської області. URL: <https://voladm.gov.ua/category/ekologichni-pasporti/1/>
3. Мальська М. П., Зінько Ю. В., Горішевський П. А. Сільський туризм Карпатського регіону у пандемічно-воєнний період. Професор Ольга Заставецька – вчена, педагог, організатор географічної науки (до 70-річчя від дня народження вченої) : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 27 квітня 2023 р.). Тернопіль, 2023. С. 257–261.
4. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування : монографія. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2001. 395 с.
5. Кучер П. В., Ільїн Л. В., Штойко П. І. Рекреаційно-туристичні ресурси Волинської області : монографія. Луцьк : Волинська друкарня, 2023. 180 с.
6. Квач І. С. Ківерцівський національний природний парк «Цуманська пушта» – унікальний природний комплекс Волинського Полісся. Природно-заповідний фонд Волинської області : матеріали обласної науково-практичної конференції (м. Луцьк, 10 жовтня 2019 р.). Луцьк, 2019. С. 40–43.
7. Ківерцівський національний природний парк «Цуманська пушта». URL: <https://wownature.in.ua/parky-i-zapovidnyky/kivertsivskyu-natsionalnyu-prirodnyu-park-tsumanska-pushcha/>
8. Національний природний парк «Прип'ять–Стохід». URL: <http://www.pripyat-stohid.org.ua/uk/prirodnichisinnosti/gidrologija>
9. Міщенко О. В. Туристичні маршрути національних природних парків Волинської області. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія*. 2014. № 2. С. 106–111.
10. Цюсю А., Овчаренко Т., Калитка С. Рекреаційно-туристичний потенціал Волинської області. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2011. № 4 (16). С. 52–56.
11. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04 липня 2002 р. № 40-IV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>

12. Кластер сільського зеленого туризму «Водні плеса Камінь-Каширщини». URL: <https://kmk-gromada.gov.ua/news/1656399198/>

REFERENCES:

1. On the Nature Reserve Fund of Ukraine: Law of Ukraine No. 2456-XII of May 16, 1992. Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>
2. Ecological Passport of Volyn Region. Available at: <https://voladm.gov.ua/category/ekologichni-pasporti/1/>
3. Malska M. P., Zinko Yu. V., Horishevskyi P. A. (2023) Silskyi turizm Karpatskoho rehionu u pandemichno-voiennyi period [Rural tourism of the Carpathian region during the pandemic and wartime period]. In: *Profesor Olha Zastavetska – vchena, pedahoh, orhanizator heohrafichnoi nauky (do 70-richchia vid dnia narodzhennia vchenoi)* [Professor Olha Zastavetska – Scientist, Educator and Organizer of Geographical Science (on the occasion of the 70th anniversary of her birth)]: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (Ternopil, April 27, 2023). Ternopil, pp. 257–261.
4. Beidyk O. O. (2001) Rekreatsiino-turystski resursy Ukrainy: metodolohiia ta metodyka analizu, terminolohiia, raionuvannia [Recreational and Tourist Resources of Ukraine: Methodology and Methods of Analysis, Terminology and Zoning]. Kyiv: VPTs Kyivskiy universytet. 395 p.
5. Kucher P. V., Ilin L. V., Shtoiko P. I. (2023) Rekreatsiino-turystychni resursy Volynskoi oblasti [Recreational and Tourist Resources of Volyn Region]. Lutsk: Volynska drukarnia. 180 p.
6. Kvach I. S. (2019) Kivertsivskiy natsionalnyi pryrodnyi park "Tsumanska pushcha" – unikalnyi pryrodnyi kompleks Volynskoho Polissia [Kiverts National Nature Park "Tsumanska Pushcha" – A Unique Natural Complex of Volyn Polissia]. In: *Pryrodno-zapovidnyi fond Volynskoi oblasti* [Nature Reserve Fund of Volyn Region]: Proceedings of the Regional Scientific and Practical Conference (Lutsk, October 10, 2019). Lutsk, pp. 40–43.
7. Kivertsivskiy natsionalnyi pryrodnyi park "Tsumanska pushcha" [Kiverts National Nature Park "Tsumanska Pushcha"]. Available at: <https://wownature.in.ua/parky-i-zapovidnyky/kivertsivskyy-natsionalnyy-pryrodnyy-park-tsumanska-pushcha/>
8. Natsionalnyi pryrodnyi park "Prypiat–Stokhid" [Pripyat–Stokhid National Nature Park]. Available at: <http://www.pripyat-stohid.org.ua/uk/prirodnichi-cinnosti/gidrologija>
9. Mishchenko O. V. (2014) Turystychni marshruty natsionalnykh pryrodnykh parkiv Volynskoi oblasti [Tourist Routes of the National Nature Parks of Volyn Region]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriya: Heohrafiia – Scientific Notes of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Series: Geography*, no. 2, pp. 106–111.
10. Tsos A., Ovcharenko T., Kalytka S. (2011) Rekreatsiino-turystychnyi potentsial Volynskoi oblasti [Recreational and Tourist Potential of Volyn Region]. *Fizychne vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi – Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*, no. 4(16), pp. 52–56.
11. On Innovation Activity: Law of Ukraine No. 40-IV of July 4, 2002. Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
12. Klaster silskoho zelenoho turizmu "Vodni plesa Kamin-Kashyrshchyny" [Cluster of Rural Green Tourism "Water Areas of Kamin-Kashyr Region"]. Available at: <https://kmk-gromada.gov.ua/news/1656399198/>

Дата надходження статті: 21.07.2026

Дата прийняття статті до публікації: 25.09.2026

Дата публікації статті: 23.10.2026